

УДК 378.147:796:613

Микита Гончар

Полтавський національний педагогічний університету імені В. Г. Короленка

ORCID ID 0000-0001-7424-0742

DOI 10.24139/2312-5993/2025.06/295-301

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ КІНЕЗОТЕРАПІЇ ЯК ПРОБЛЕМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

У статті розглянуто проблему формування готовності майбутніх тренерів до професійної реабілітаційної діяльності засобами кінезотерапії як важливий і актуальний напрям сучасної педагогічної теорії та практики. Особливу увагу приділено необхідності підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно поєднувати тренерську діяльність із реабілітаційною, що відповідає сучасним вимогам суспільства та ринку праці. Обґрунтовано актуальність зазначеної проблематики в умовах зростання потреби у відновленні фізичного здоров'я різних категорій населення, зокрема спортсменів.

У дослідженні визначено сутність поняття «готовність до реабілітаційної діяльності», уточнено його зміст та розкрито структурні компоненти, серед яких виокремлено мотиваційний, когнітивний, діяльнісний і особистісний аспекти. Здійснено аналіз наукових підходів до формування професійної готовності майбутніх тренерів, що дозволило виявити основні тенденції та недоліки у сучасній системі їх підготовки.

Проаналізовано сучасний стан досліджуваної проблеми у педагогічній теорії та практиці, окреслено ключові суперечності між потребою суспільства у фахівцях нового типу та недостатнім рівнем їх професійної підготовленості. Визначено перспективні напрями вдосконалення освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Запропоновано педагогічні умови ефективного формування готовності майбутніх тренерів до використання засобів кінезотерапії, серед яких інтеграція теоретичної та практичної підготовки, впровадження інноваційних методик навчання та посилення практико-орієнтованого підходу. Розроблено модель формування готовності, яка відображає взаємозв'язок її складових і може бути використана у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері фізичної культури і спорту.

Ключові слова: *готовність майбутніх фахівців, готовність майбутніх тренерів до професійної реабілітаційної діяльності, кінезотерапія, професійна підготовка, майбутні тренери, реабілітаційна діяльність, педагогічні умови, фізична культура.*

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку фізичної культури і спорту характеризується зростанням вимог до професійної компетентності фахівців. Особливої актуальності набуває проблема підготовки майбутніх тренерів, здатних здійснювати не лише тренувальну діяльність, але й виконувати функції фізичної реабілітації. Зростання рівня травматизму, поширення захворювань опорно-рухового апарату,

необхідність відновлення функціонального стану організму спортсменів і населення загалом зумовлюють активне впровадження засобів кінезотерапії у професійну діяльність тренера. Кінезотерапія є складовою фізичної реабілітації, яка базується на використанні руху як основного лікувального чинника. Вона спрямована на відновлення функцій організму, профілактику захворювань і підвищення фізичної працездатності.

Аналіз актуальних досліджень. Окремі аспекти окресленої проблеми привертала увагу науковців. У сучасній педагогічній науці питання щодо підготовки майбутніх тренерів досліджується у працях Т. Гулько, яка вивчає формування здатності застосовувати сучасні здоров'язберезувальні технології у сфері фізичної культури та спорту у здобувачів вищої освіти (Гулько, 2023, с. 96-101). У працях Л. Рибалко, Р. Жалія, Т. Йопи окреслюється напрям застосування інноваційних здоров'язберезувальних технологій, які є пріоритетом у діяльності тренерів (Жалій, 2023; 2024; Рибалко, 2020). У статті І. Малинського, Ю. Сергієнка, В. Гулай розглядається дослідження рівня фізичної підготовленості різних груп населення в контексті підготовки майбутніх тренерів (Малинський, Сергієнко, Гулай, Лаврентьєв, 2019, с. 98-99). У своїй монографії Р. Карпюк аналізує етапи професійної підготовки майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання (Карпюк, 2008, с. 123). Вітчизняний та зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту у фахових закладах освіти вивчають О. Корносенко, К. Горбенко (Корносенко, Горбенко, 2023, с. 48-49). Однак проблема формування готовності майбутніх тренерів до використання засобів кінетотерапії не стала предметом окремого дослідження. Аналіз наукових джерел свідчить, що проблема професійної підготовки тренерів розглядається досить широко. Водночас питання використання кінезотерапії у підготовці майбутніх тренерів висвітлено недостатньо. Тому ми виявили такі суперечності: між потребою у реабілітаційній діяльності та рівнем підготовки; між теоретичними знаннями і практичними вміннями; між сучасними вимогами і традиційними методами навчання.

Мета статті – здійснити теоретичний аналіз процесу формування готовності майбутніх тренерів до подальшої професійної реабілітаційної діяльності засобами кінетотерапії та обґрунтувати доцільність їх використання у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.

Виклад основного матеріалу. У діяльності тренера кінезотерапія виконує такі функції як відновлювальну, профілактичну, корекційну, оздоровчу. Готовність майбутніх тренерів до реабілітаційної діяльності розглядається як інтегративна характеристика, що включає мотиваційний компонент (професійну спрямованість), когнітивний компонент (систему знань), діяльнісний компонент (практичні уміння), рефлексивний компонент (самоаналіз і розвиток).

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується зростанням уваги до проблем збереження та відновлення здоров'я людини, підвищення якості життя та забезпечення фізичного благополуччя різних категорій населення. У цих умовах особливої актуальності набуває питання підготовки фахівців у сфері фізичної культури і спорту, які здатні не лише організовувати тренувальний процес, але й здійснювати професійну реабілітаційну діяльність. Зокрема, йдеться про майбутніх тренерів, діяльність яких дедалі частіше виходить за межі традиційного спортивного тренування і включає елементи відновлення, профілактики травматизму та підтримки функціонального стану організму (Малинський, Сергієнко, Гулай, Лаврентьєв, 2019, с. 99-100).

Одним із ефективних засобів реабілітації є кінезотерапія, яка базується на використанні рухової активності як провідного чинника відновлення здоров'я. Саме тому формування готовності майбутніх тренерів до застосування засобів кінезотерапії постає як важлива педагогічна проблема, що потребує ґрунтовного теоретичного осмислення та практичного вирішення. Водночас сучасна система професійної підготовки не завжди забезпечує належний рівень сформованості відповідних знань, умінь і навичок, що зумовлює необхідність удосконалення змісту, форм і методів навчання.

Проблема формування готовності майбутніх тренерів до професійної реабілітаційної діяльності є комплексною і міждисциплінарною. Вона перебуває на перетині педагогіки, психології, фізичної культури, медицини та реабілітології. У педагогічній теорії поняття «готовність» розглядається як інтегративна характеристика особистості, що включає мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та особистісний компоненти. У контексті реабілітаційної діяльності ця готовність передбачає не лише наявність спеціальних знань про засоби та методи кінезотерапії, але й сформованість

практичних умінь їх застосування, а також відповідну професійну мотивацію і ціннісні орієнтації (Гулько, 2023, с. 97-98).

Разом із тим у сучасній педагогічній практиці спостерігається низка суперечностей, що ускладнюють процес формування такої готовності. Зокрема, існує розрив між зростаючими вимогами до професійної компетентності тренера як фахівця, здатного здійснювати реабілітаційну діяльність, та обмеженими можливостями освітніх програм, які не завжди передбачають достатній обсяг підготовки з кінезотерапії. Також має місце суперечність між необхідністю інтеграції теоретичних знань і практичних навичок та переважанням теоретичного компоненту у навчальному процесі (Рибалко, 2020, с. 49).

Окремої уваги потребує питання мотивації майбутніх тренерів до оволодіння засобами кінезотерапії. Нерідко студенти сприймають реабілітаційну діяльність як другорядний аспект своєї майбутньої професії, що знижує ефективність навчання у цьому напрямі. Водночас сучасні умови професійної діяльності вимагають від тренера універсальності, здатності працювати з різними категоріями клієнтів, у тому числі з особами, які потребують відновлення після травм чи захворювань.

У педагогічній теорії проблема формування готовності до реабілітаційної діяльності засобами кінезотерапії розглядається через призму компетентнісного підходу, який передбачає орієнтацію освітнього процесу на формування професійних компетентностей. Це означає необхідність оновлення змісту освіти, впровадження інтегрованих навчальних курсів, використання сучасних педагогічних технологій, спрямованих на активізацію пізнавальної діяльності студентів та розвиток їх практичних умінь (Жалій, 2023; 2024).

Важливим аспектом є також організація практичної підготовки майбутніх тренерів. Саме практика дозволяє закріпити теоретичні знання, сформувати професійні навички та набути досвіду застосування засобів кінезотерапії у реальних умовах. Проте в багатьох закладах вищої освіти практична складова підготовки є недостатньо розвиненою, що негативно впливає на рівень готовності випускників до професійної діяльності.

Крім того, актуальною є проблема методичного забезпечення процесу формування готовності майбутніх тренерів до реабілітаційної діяльності. Відсутність систематизованих навчально-методичних матеріалів, сучасних підручників і посібників з кінезотерапії ускладнює процес навчання та знижує його ефективність. Це вимагає розроблення

нових навчальних програм, методичних рекомендацій та дидактичних матеріалів, які б відповідали сучасним вимогам і враховували специфіку підготовки тренерів. Не менш важливою є проблема кадрового забезпечення освітнього процесу. Підготовка майбутніх тренерів до реабілітаційної діяльності потребує участі висококваліфікованих фахівців, які мають досвід роботи у сфері кінезотерапії. Однак у реальній практиці не завжди є можливість залучити таких спеціалістів до викладання, що також впливає на якість підготовки студентів.

Висновки. Таким чином, проблема формування готовності майбутніх тренерів до професійної реабілітаційної діяльності засобами кінезотерапії є багатогранною і потребує комплексного підходу до її вирішення. Вона охоплює питання змісту освіти, організації навчального процесу, методичного та кадрового забезпечення, а також формування мотивації та професійної спрямованості студентів. Її вирішення можливе за умови інтеграції зусиль науковців і практиків, оновлення освітніх програм та впровадження інноваційних педагогічних технологій. Тому формування готовності майбутніх тренерів до професійної реабілітаційної діяльності засобами кінезотерапії виступає важливою проблемою педагогічної теорії та практики, вирішення якої має суттєве значення для розвитку системи фізичної культури і спорту, а також для забезпечення здоров'я населення загалом.

Перспективи подальших наукових пошуків. У контексті подальшого розвитку педагогічної науки важливим є дослідження ефективних моделей формування готовності майбутніх тренерів до використання засобів кінезотерапії, визначення педагогічних умов, що забезпечують успішність цього процесу, а також розроблення критеріїв і показників оцінювання рівня сформованості відповідної готовності. Це сприятиме підвищенню якості професійної підготовки фахівців та їх конкурентоспроможності на сучасному ринку праці.

ЛІТЕРАТУРА

- Гулько, Т. Ю. (2023). Формування здатності застосовувати сучасні здоров'язберезувальні технології у сфері фізичної культури та спорту у здобувачів вищої освіти. *Теорія і практика фізичної культури і спорту*, 2/2023, 96-101 (Gulko, T. Yu. (2023). Formation of the ability to apply modern health-preserving technologies in the field of physical culture and sports among higher education students. *Theory and Practice of Physical Culture and Sports*, 2, 96–101).
- Жалій, Р. (2024). Теоретико-методичні засади використання здоров'язберезувальних інноваційних технологій в освітньому процесі сучасних закладів освіти. *Modern engineering and innovative technologies*, 36, 93-100 (Zhalii, R. (2024). Theoretical and methodological principles of using innovative health-preserving technologies in

- the educational process of modern educational institutions. *Modern Engineering and Innovative Technologies*, 36, 93–100).
- Жалій, Р. В. (2023). Значення інноваційних здоров'язбережувальних технологій для збереження ментального здоров'я учасників освітнього процесу. *Modern engineering and innovative technologies*, 30, 132-145 (Zhalii, R. V. (2023). The importance of innovative health-preserving technologies for maintaining the mental health of participants in the educational process. *Modern Engineering and Innovative Technologies*, 30, 132–145).
- Карпюк, Р. П. (2008). *Професійна підготовка майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання: теорія та методика*. Луцьк: ВАТ «Волинська обласна друкарня» (Karpiuk, R. P. (2008). *Professional training of future specialists in adaptive physical education: theory and methodology*. Lutsk: Volyn Regional Printing House).
- Корносенко, О., Горбенко, К. (2023). Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту у фахових закладах освіти. *Педагогічні науки*, 81, 48–53 (Kornosenko, O., & Horbenko, K. (2023). Analysis of domestic and foreign experience in professional training of future specialists in physical culture and sports in specialized educational institutions. *Pedagogical Sciences*, 81, 48–53).
- Малинський, І. Й., Сергієнко, Ю. П., Гулай, В. С., Лаврентьєв, О. М. (2019). Вдосконалення рівня фізичної підготовленості різних груп населення. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. Фізична культура і спорт»*, 10 (118), 97–100 (Malynskiy, I. Y., Serhiienko, Yu. P., Hulai, V. S., & Lavrentiev, O. M. (2019). Improvement of the level of physical fitness of different population groups. *Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series 15: Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture (Physical Culture and Sports)*, 10(118), 97–100).
- Рибалко, Л. М. (2020). Здоров'язбережувальний аспект фізичного виховання студентської молоді. *Вісник Запорізького національного університету. Фізичне виховання та спорт*, 1, 48-54 (Rybalko, L. M. (2020). Health-preserving aspect of physical education of student youth. *Bulletin of Zaporizhzhia National University. Physical Education and Sports*, 1, 48–54).

SUMMARY

Honchar Mykyta. Formation of future coaches' readiness for professional rehabilitation activities using kinesotherapy means as a problem of pedagogical theory and practice.

The article considers the problem of forming the readiness of future coaches for professional rehabilitation activities using physiotherapy as an important and relevant direction of modern pedagogical theory and practice. Particular attention is paid to the need to train highly qualified specialists who are able to effectively combine coaching with rehabilitation activities, which meets the modern requirements of society and the labor market. The relevance of the above-mentioned issues is substantiated in the context of the growing need for restoring physical health of various categories of the population, in particular athletes. The study defines the essence of the concept of "readiness for rehabilitation activities", specifies its content and reveals structural components, among which motivational, cognitive, activity and personal aspects are distinguished. An analysis of scientific approaches to the formation of professional readiness of future coaches is carried out, which allowed to identify the main trends and

shortcomings in the modern system of their training. The current state of the problem under study in pedagogical theory and practice is analyzed, key contradictions between the need of society for specialists of a new type and the insufficient level of their professional preparedness are outlined. Promising directions for improving the educational process in higher education institutions are identified. Pedagogical conditions for the effective formation of the readiness of future trainers to use physiotherapy tools are proposed, including the integration of theoretical and practical training, the introduction of innovative teaching methods and the strengthening of a practice-oriented approach. A model of the formation of readiness is developed, which reflects the relationship of its components and can be used in the process of professional training of future specialists in the field of physical culture and sports.

Key words: *readiness of future specialists, readiness of future trainers for professional rehabilitation activities, physiotherapy, professional training, future trainers, rehabilitation activities, pedagogical conditions, physical culture.*

УДК 378.147:796:613

Алла Капітон

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ORCID ID 0000-0002-7845-0883

DOI 10.24139/2312-5993/2025.06/301-309

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

У статті здійснено теоретичне осмислення сутності здоров'язберезувальних технологій та окреслено особливості їх застосування в освітньому процесі підготовки фахівців фізичної культури і спорту. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю підвищення якості професійної підготовки фахівців, здатних реалізовувати здоров'язберезувальні підходи у професійній діяльності в умовах сучасних соціальних викликів. Увагу зосереджено на наукових підходах до трактування поняття «здоров'язберезувальні технології», розкрито їх зміст, основні функції та значення в системі вищої освіти. Визначено, що здоров'язберезувальні технології є цілісною системою організаційно-педагогічних, психолого-педагогічних, фізкультурно-оздоровчих і соціально орієнтованих заходів, спрямованих на збереження, зміцнення та підтримання фізичного, психічного і соціального благополуччя особистості. У статті охарактеризовано основні групи здоров'язберезувальних технологій, проаналізовано особливості їх інтеграції у зміст навчальних дисциплін, а також обґрунтовано доцільність використання інтерактивних методів навчання, зокрема тренінгів, кейс-методів, ділових ігор, моделювання професійних ситуацій і проєктної діяльності. З'ясовано, що ефективність застосування здоров'язберезувальних технологій у процесі підготовки фахівців фізичної культури і спорту забезпечується поєднанням системного, компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів. Водночас виокремлено низку проблем, що ускладнюють їх запровадження в освітній процес, зокрема недостатній рівень методичного забезпечення, обмеженість ресурсів, недостатню інтегрованість у зміст освітніх програм та відсутність чітких критеріїв оцінювання сформованості здоров'язберезувальної компетентності. Зроблено висновок, що